

Tabela 2 - Zestawienie propozycji nowych instrumentów bądź modyfikacji już istniejących wpływających na redukcję ubóstwa energetycznego

Lp.	Nazwa	Pomysłodawca	Charakterystyka	Komentarz
1	Dodatek mieszkaniowy	IBS	<p>Wprowadzenie oddzielnych kryteriów powierzchni na osobę w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych pozwoli objąć wsparciem większą liczbę gospodarstw domowych.</p> <p>Kryterium powierzchni (liczba osób przypadających na powierzchnię mieszkania) powoduje, że wsparcie jest udzielane tylko części gospodarstw domowych dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem energetycznym i trafia głównie do mieszkańców niewielkich mieszkań w zabudowie wielorodzinnej. Dodatek mieszkaniowy w praktyce nie obejmuje osób, które mieszkają w domach jednorodzinnych, czyli w grupie najsilniej dotkniętej ubóstwem energetycznym w Polsce.</p>	<p>W dniu 2 września Ministerstwo Rozwoju i Technologii zgłosiło negatywne stanowisko do propozycji IBS – stanowisko stanowi załącznik nr 4 do Uchwały nr 2</p>
2	Dodatek energetyczny dla odbiorcy wrażliwego	IBS	<p>Niezbędne jest zwiększenie kwoty dodatku i dostosowanie wsparcia do kosztów energii elektrycznej. Zasadne byłoby również rozszerzenie wsparcia na koszty ogrzewania.</p> <p>Dodatek energetyczny w obecnej formie ma nieznaczny wpływ na zapobieganie i łagodzenie negatywnych skutków ubóstwa energetycznego, ponieważ kryteria jego przyznawania obciążone są tymi samymi wadami, co dodatku mieszkaniowego.</p> <p>Po pierwsze, z powodu kryterium ‘powierzchni’ gospodarstwa domowe w budynkach jednorodzinnych są praktycznie wykluczone ze wsparcia.</p> <p>Po drugie, dodatek energetyczny został zaprojektowany jako forma rekompensaty za rosnące koszty energii elektrycznej, a ubóstwo energetyczne w Polsce jest związane w głównej mierze z kosztami ogrzewania.</p> <p>Po trzecie, wysokość dodatku energetycznego jest niska w porównaniu do przeciętnych kosztów energii elektrycznej w Polsce, ponoszonych przez gospodarstwa domowe. Mechanizm obliczania jego wysokości zakłada maksymalne zużycie energii elektrycznej na poziomie 1500 kWh dla gospodarstw pięcioosobowych lub większych. Ta wartość jest zauważalnie niższa niż wartości zużycia energii elektrycznej w Polsce.</p> <p>Po czwarte, gospodarstwa domowe często rezygnują z ubiegania się o środki ze względu na rozbudowane procedury, niewspółmierne do wysokości kwoty, wynoszącej kilkanaście złotych w skali miesiąca.</p> <p>Po piąte, również ośrodki pomocy społecznej wskazują na niską efektywność systemu, który w niewielkim stopniu pomaga, natomiast w dużym obciąża pracowników socjalnych, co jest też spowodowane przeznaczaniem zbyt małych kwot na obsługę i administrację świadczeniem. W celu lepszej koordynacji wsparcia niektóre samorządy przesuwają rozporządzanie dodatkami mieszkaniowymi i energetycznymi z wydziałów zajmujących się gospodarką</p>	

			komunalną do ośrodków pomocy społecznej. Pozwala to na zmniejszenie zadłużenia mieszkańców, ponieważ pracownicy socjalni OPS, współpracujący z zakładem gospodarowania nieruchomościami, mogą informować lokatorów o możliwości skorzystania ze świadczeń socjalnych oraz przygotować harmonogram spłaty zadłużenia w ratach właśnie przy pomocy przysługującego dodatku. Z drugiej strony procedura również prowadzi do preferowania osób zamieszkujących budynki wielorodzinne, ponieważ większość lokatorów mieszkań komunalnych zamieszkuje właśnie w tego rodzaju budynkach.	
3	Zasilek celowy	IBS	<p>Należy zwiększyć finansowanie dodatku celowego i dostosować wsparcie beneficjentów na rzecz mniej emisyjnych paliw.</p> <p>Ze względu na niską kwotę, relatywnie małe rozpowszechnienie oraz restrykcyjne kryteria dochodowe, wpływ zasiłku celowego na zmniejszenie dotkliwości ubóstwa energetycznego jest niewielki. Zasiłek celowy stanowi jednak jedyne narzędzie, które w jakikolwiek sposób wiąże problem ubóstwa energetycznego z pokryciem kosztów ogrzewania, dlatego bez podjęcia innych działań w tym obszarze konieczne jest utrzymanie zasiłku celowego i jego udoskonalenie. Kwota zasiłku jest przyznawana uznaniowo w zależności od zasobów finansowych OPS i każdorazowo powiązana z przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego. W zależności od lokalnej praktyki OPS: (1) wypłaca środki, (2) kupuje opał, (3) kupuje i przywozi opał. Praktyki – szczególnie na obszarach wiejskich – wskazują, że najczęściej OPS zaopatruje mniej zamożnych mieszkańców w paliwa stałe.</p> <p>Dostosowanie kwoty wsparcia do stosowanego przez gospodarstwo domowe paliwa grzewczego będzie promowało paliwa preferowane przez administrację (np. wyższe wsparcie odbiorców korzystających z ogrzewania gazowego lub oleju opałowego). W przypadku takiego rozwiązania beneficjenci wsparcia musieliby przedstawiać pracownikom pomocy społecznej rachunki za energię.</p>	
4	Bon energetyczny	Gmina Skawina	Bon (kwotowy lub kWh) przyznawany przez Ośrodek Pomocy Społecznej po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego na pokrycie kosztów energii elektrycznej (ewentualnie możliwość w ramach sieci ciepłowniczej) rozliczany bezpośrednio przez dostawcę energii. Bon obniżałby kwoty w fakturze za energię.	
5	Instrumenty wpływające na dochód	KAPE	Ten typ instrumentów nie rozwiązuje problemu ubóstwa energetycznego. Może być chwilowym wsparciem finansowym, nie zmieni jednak na stałe sytuacji osób dotkniętych problemem. Często też z uwagi na wysokość wsparcia w pełni nie zabezpiecza finansowo problemu ze spłatą kosztów ogrzewania, które stanowią ponad 70% kosztów związanych z energią w gospodarstwach domowych.	
6	Platforma dedykowana narażonym na ubóstwo energetyczne	KAPE	Przygotowanie platformy dla osób narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego, gdzie będą mogli sprawdzić czy są narażeni/czy są ubodzy energetycznie oraz miejsce, gdzie dowiedzą się, jak mogą temu zaradzić, gdzie ubiegać się o pomoc finansową czy wsparcie techniczne.	
7	Rozszerzenie bazy CEEB	KAPE	Rozszerzenie bazy CEEB o informacje dotyczące budynków, w których mogą mieszkać osoby/rodziny potencjalnie narażone na zjawisko ubóstwa energetycznego (m.in. wzięcie pod uwagę roku budowy budynku oraz przeprowadzonych dotychczas prac termomodernizacyjnych).	

8	Prosumenci	KAPE	Wsparcie osób ubogich (szczególnie dochodowo) w kwestiach dotyczących dostępu do taniej energii (obecnie energia drożeje i sytuacja ta ma się nie zmienić, na co remedium może być produkcja energii ze źródeł odnawialnych).	
9	Nowy instrument	Fala Renowacji	KOORDYNACJA DZIAŁAŃ – nowy instrument kierujący już działającymi i inicjujący nowe instrumenty. Zjawisko ubóstwa energetycznego ma ścisły związek z poziomem efektywności energetycznej budynków. Im budynki mają niższą efektywność energetyczną, tym zjawisko ubóstwa energetycznego dotyczy większej liczby obywateli. Działające już instrumenty na rzecz efektywności energetycznej (Czyste Powietrze, Stop Smog, Premia Termomodernizacyjna, Ulga Termomodernizacyjna, Program krajowy FEnKS, KPO), modyfikacje już istniejących i nowe instrumenty nie uzupełniają się wzajemnie, powstają obok siebie. Brak jednego koordynatora ds. programów zwiększających efektywność energetyczną budynków powoduje rozproszeniem funduszy w kilku miejscach, nieergonomicznym ich wykorzystaniem. Żadne dopłaty, wsparcie finansowe osób z kręgu ubóstwa energetycznego nie zlikwidują tego zjawiska, jeśli nie przyspieszy proces zmniejszenia zużycia energii w budynkach. Skoordynowane działania na poziomie instrumentów, instytucji wdrażających to pierwszy krok. Drugim jest stworzenie sieci punktów obsługi beneficjentów, w tym ogromnej rzeszy ludzi żyjących w ubóstwie energetycznym. W jednym punkcie powinien uzyskać wszystkie informacje, cały pakiet doradczy dotyczący usług, dofinansowania dopasowanego do jego indywidualnych potrzeb.	
10	Doradcy	KAPE	Sieć doradców na wzór ekodoradców w Małopolsce przeszkolonych również w zakresie pomocy w zakresie przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu a jednocześnie pomocy pracownikom OPS. Zarówno przeszkolenia obecnych pracowników jak i utworzenie nowego stanowiska. Dofinansowanie do utworzenia takich stanowisk i ich początkowego funkcjonowania.	
11	Doradztwo	Gmina Skawina	W każdej instytucji wspierających w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków mieszkaniac powinien otrzymać kompleksowe wsparcie i kwalifikację do jednego z programów pomocowych i zostać poprowadzony za rękę przy wnioskowaniu, realizacji i rozliczaniu pomocy.	
12	Punkt doradztwa zawodowego	KAPE	Punkt szkoleniowy i edukacyjny ułatwiający narażonym na ubóstwo energetyczne poszerzenie swoich kompetencji i szukanie pracy poprzez kursy szkoleniowe, zajęcia, warsztaty itp.	
13	Dofinansowanie do etatów pracowników w gminach odpowiedzialnych za analizę ubóstwa energetycznego	Urząd Miasta i Gminy Kraków	W każdej gminie powinien być zatrudniony pracownik/pracownicy odpowiedzialni za analizę ubóstwa energetycznego. Liczba dedykowanych pracowników powinna być uzależniona od liczby mieszkańców gminy. Osoby takie powinny mieć również możliwość dedykowanych szkoleń dotyczących zakresu ich obowiązków. Ze względu na fakt, że problem ubóstwa energetycznego nie jest jeszcze rozpoznany należałoby umożliwić spotkania zatrudnionych w ten sposób pracowników na których istniałaby m.in. możliwość wymiany doświadczeń	

14	<p align="center">Usługi doradztwa energetycznego świadczone przez NFOŚiGW (w ramach POIiŚ)</p>	<p align="center">Fala renowacji</p>	<p>Bardzo ważny program w kontekście wsparcia ubogich energetycznie. Ubóstwo energetyczne wynika z trzech aspektów (łącznie lub oddzielnie) – zły stan techniczny budynku i niska efektywność energetyczna instalacji i urządzeń, ubóstwo ekonomiczne i nieumiejętność efektywnego korzystania z zainstalowanych urządzeń – dlatego edukacja jest niezwykle istotna. Dodatkowo ubodzy energetycznie to często osoby nieporadne życiowo, dla których dotarcie do informacji o wsparciu finansowym na modernizację domu, a tym bardziej zebranie wszystkich dokumentów i złożenie wniosku jest praktycznie nierealne. Projekt powinien być systematycznie rozwijany zwiększając dotarcie doradców energetycznych do osób, które potrzebują doradztwa lub wsparcia w procesie ubiegania się o dofinansowanie.</p>	<p>NFOŚiGW obecnie prowadzi i będzie kontynuować kampanię promocyjną dotyczącą uczestnictwa w Programie Czyste Powietrze, z naciskiem na promowanie kompleksowych przedsięwzięć z uwzględnieniem termomodernizacji i upowszechnianie wiedzy o korzyściach (również finansowych) z tego płynących wśród potencjalnych beneficjentów. Przygotowywane jest też uruchomienie pilotażowo Platforma Ekspertów Efektywności Energetycznej, dzięki której uzyskanie porady czy konsultacji w zakresie efektywności energetycznej przez mieszkańców będzie łatwiejsze. Ponadto, obecnie NFOŚiGW udostępnia na swoich stronach prosty kalkulator grubości ocieplenia ścian, który może posłużyć do wstępnej wyceny przedsięwzięcia. Prowadzona jest również kampania edukacyjna Akademia Czystego Powietrza w ramach której przekazywane są informacje zarówno dla pracowników gminnych punktów konsultacyjno-informacyjnych, ekodoradców, jak i wnioskodawców zainteresowanych dotacjami na wymianę tzw. kopciuchów i ocieplenie domów</p>
15	<p align="center">Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, działanie 1.5 - Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu (Punkt 6 z tabeli 1)</p>	<p align="center">Fala renowacji</p>	<p>Uwzględnienie w działaniach realizowanych w ramach programu modernizacji i optymalizacji pracy systemu ogrzewania budynku, który jest przyłączany do sieci ciepłowniczej, m.in. poprzez równoważenie dynamiczne instalacji c.o. i c.w.u. i montaż automatyki do regulacji temperatury w każdym pomieszczeniu. Warto również uwzględnić systemy inteligentnego zarządzania produkcją i dystrybucją ciepła, które bazując na zbieranych dzięki odpowiednim czujnikom danych, przewidują zapotrzebowanie budynku na ciepło i przekazując te dane do producenta ciepła umożliwiają efektywne zarządzanie popytem i podażą energii, co znacznie redukuje koszty i wpływ na środowisko – po obu stronach.</p>	
16	<p align="center">Modyfikacja instrumentów : Program termomodernizacji i remontów – premia termomodernizacyjna i premia remontowa oraz Program termomodern</p>	<p align="center">Ministerstwo Rozwoju i Technologii</p>	<p>W związku z rozwiązaniami zaproponowanymi w Krajowym Planie Odbudowy planuje się stworzenie nowych instrumentów wspierających poprawę efektywności energetycznej budynków w ramach ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków. Planowane instrumenty wsparcia to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – grant termomodernizacyjny udzielany w przypadku, gdy w wyniku przeprowadzonego przedsięwzięcia termomodernizacyjnego budynek będzie spełniał wymagania w zakresie izolacyjności cieplnej i oszczędności energii jak dla budynków nowobudowanych (jako dodatkowe wsparcie powiększające premię termomodernizacyjną), wynoszący 10% kosztów poniesionych na przeprowadzone przedsięwzięcie termomodernizacyjne, – grant MZG udzielany na poprawę efektywności energetycznej w budynkach z mieszkaniowego zasobu gminy, warunkiem jest by przed lub w ramach realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego lub remontowego w poddawany temu przedsięwzięciu budynku: zostało wykonane przyłącze do 	

	<p>izacji i remontów – Wsparcie samorządów gminnych w przedsięwzięciach realizowanych w zasobach komunalnych</p>		<p>scentralizowanego źródła ciepła, wymieniono źródła energii na źródła odnawialne, zastosowano wysokosprawną kogenerację albo by nastąpiła zmiana źródeł ciepła na niskoemisyjne (z wyłączeniem kotłów na paliwo stałe); grant będzie udzielany w wysokości 30% kosztów przedsięwzięcia (jako dodatkowe wsparcie powiększające dofinansowanie samorządowych przedsięwzięć termomodernizacyjnych i remontowych),</p> <ul style="list-style-type: none"> – grant OZE – grant na pokrycie 50% kosztów poniesionych na realizację inwestycji polegającej na zakupie i montażu lub modernizacji instalacji odnawialnego źródła energii. 	
17	<p>Nowy instrument: Bezzwrotne finansowe wsparcie z Funduszu Dopłat</p>	<p>Ministerstwo Rozwoju i Technologii</p>	<p>W związku z rozwiązaniami zaproponowanymi w Krajowym Planie Odbudowy planuje się stworzenie instrumentów wsparcia umożliwiających zwiększenie udziału mieszkań o podwyższonym standardzie efektywności energetycznej w zasobie mieszkań zaspokajających potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich i umiarkowanych dochodach oraz poprawę efektywności energetycznej budynków gminnych w ramach rządowych programów wsparcia budownictwa socjalnego i komunalnego, realizowanego na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 t. poz. 508, z późn. zm.)</p> <p>Planowane instrumenty wsparcia to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – preferencyjna wysokość bezzwrotnego finansowego wsparcia udzielanego samorządom z Funduszu Dopłat na budowę mieszkań w podwyższonym standardzie efektywności energetycznej, przeznaczonych dla gospodarstw domowych o umiarkowanych dochodach. Wsparcie takich inwestycji będzie o 25% wyższe w stosunku do wsparcia udzielanego na budowę mieszkań w podstawowym standardzie efektywności energetycznej - wyniesie 60% kosztów tych inwestycji. – preferencyjna wysokość bezzwrotnego finansowego wsparcia udzielanego samorządom z Funduszu Dopłat na budowę mieszkań w podwyższonym standardzie efektywności energetycznej, przeznaczonych dla gospodarstw domowych o niskich dochodach. Wsparcie takich inwestycji będzie o 15% wyższe w stosunku do wsparcia udzielanego na budowę mieszkań w podstawowym standardzie efektywności energetycznej - wyniesie 95% kosztów tych inwestycji. <p>Budynki powstające w ramach ww. dwóch instrumentów będą spełniać podwyższone o 20% wymagania dotyczące niemal zerowego zużycia energii. W przypadku nowych budynków wielorodzinnych wartość wskaźnika rocznego zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną EP (na potrzeby ogrzewania, wentylacji oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej) nie będzie mogła przekroczyć 52 kWh (m²/rok) (obecne przepisy pozwalają budować budynki o zapotrzebowaniu na nieodnawialną energię pierwotną na poziomie maksymalnie 65 kWh (m²/rok).</p> <ul style="list-style-type: none"> – dodatkowe wsparcie dla gminy z Funduszu Dopłat w wysokości 30% kosztów przedsięwzięcia na remont lub przebudowę zamieszkałych lokali mieszkalnych 	

			(zdegradowany zasób mieszkaniowy gminy), jeżeli gmina uzyskała również grant MZG na poprawę efektywności energetycznej budynku ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów, w którym znajdują się te lokale mieszkalne. Będzie to instrument komplementarny ze zmianami planowanymi do ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków.	
18	Program Termomodernizacji Budynków Jednorodzinnych dla Miasta Krakowa	Urząd Miasta i Gminy Kraków	Z uwagi na ograniczone środki gmin w zakresie lokalnych programów wsparcia, należałoby stworzyć fundusz, z którego istniałaby możliwość pozyskiwania środków w przypadku realizacji przez gminę weryfikacji ubóstwa energetycznego i stwierdzenia potrzeby wsparcia finansowego inwestycji. Obecnie istniejący program Stop Smog jest realizowany przez niewielką liczbę gmin ze względu m.in. na rozbudowane procedury umożliwiające realizację inwestycji z wymienionego programu. Zatem stworzenie dodatkowego funduszu wsparcia dla gminnych programów byłoby uzupełnieniem prowadzonych działań oraz wsparciem gmin, które poprzez swoje działania rozpoznały w odpowiednim stopniu problem ubóstwa energetycznego, a nie uczestniczą w programie Stop Smog.	
19	Utworzenie programów dotacyjnych umożliwiających wsparcie termomodernizacji i montażu instalacji oze w budynkach wielorodzinnych, w których zweryfikowano problem ubóstwa energetycznego		Obecne formy wsparcia (program Czyste Powietrze, Stop Smog) skierowane są do budynków jednorodzinnych. W przypadku zdiagnozowania ubóstwa energetycznego w takim budynku i stwierdzenia potrzeby m.in. termomodernizacji nieruchomości niezbędne jest umożliwienie udzielenia wsparcia finansowego w tym zakresie na realizację inwestycji. W przypadku nowych programów wsparcia, dedykowanych osobom ubogim energetycznie, w tym m.in. skierowanych do budynków wielorodzinnych, ich wykonywanie wraz z przekazaniem środków finansowych związanych z ich realizacją, należy przekazać gminom. Jest to uzasadnione m.in. ze względu na: <ul style="list-style-type: none"> – Możliwość rozpoznania osób ubogich energetycznie z poziomu gminy. – Możliwość szybkiego udzielania wsparcia i reagowania na zaistniałe sytuacje z poziomu gminy (brak długiego oczekiwania jak ma to miejsce np. w przypadku programu Czyste Powietrze). – Dużą dostępność do pracowników gminnych (w przypadku tak wrażliwej kwestii jak ubóstwo energetyczne bardzo istotne jest prowadzenie działań na odpowiednio niedużym obszarze, gdzie równocześnie bliskość urzędu dla mieszkańca nie jest duża). – Możliwość szybkiego utworzenia dedykowanych stanowisk w już istniejących strukturach gminy. 	
20	Premia termomodernizacyjna Banku Gospodarstwa Krajowego (Punkt 21 z tabeli 1)		Warunkiem koniecznym do uzyskania premii termomodernizacyjnej jest konieczność zaciągnięcia kredytu, co jest istotną barierą dla małych ubogich wspólnot mieszkaniowych. Na chwilę obecną program nie adresuje problemu ubóstwa energetycznego, mimo że działania w ramach niego podejmowane są istotne dla łagodzenia wspomnianego problemu. Jeśli program miałby adresować kwestie ubóstwa energetycznego należałoby lepiej sprofilować beneficjentów i przygotować dla nich specjalne warunki wsparcia – np. wyższą premię lub połączenie środków z FTiR z środkami regionalnymi/gminnymi – wśród budynków wielorodzinnych, którym dedykowany jest FTiR ubóstwo	

			energetyczne w największym stopniu dotyka mieszkańców starych kamienic komunalnych.	
21	Program FEnIKS	Fala Renowacji	<p>1.8 UZASADNIENIE WYBORU CELÓW POLITYKI I CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH (str. 20-21): w tym miejscu program uzasadnia wybór polityki i celu szczegółowego - 2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych – m.in. „Polska w polityce energetycznej kontynuuje kierunki wzrostu efektywności energetycznej gospodarki, w tym także zwiększenia udziału ocieplonych budynków mieszkalnych w całości zasobów mieszkaniowych oraz zmniejszenia liczby osób zamieszkujących w warunkach substandardowych ze względu na przeludnienie, zły stan techniczny lub brak instalacji technicznych.” Nie ma w uzasadnieniu zmniejszenia ubóstwa energetycznego. Brak spójności w działaniu. W takich dokumentach powinna pojawiać się definicja ubóstwa energetycznego i być ujęte jako jeden z celów programów dotacyjnych dot. podnoszenia efektywności energetycznej budynków. Warunkiem musi być jednak wskazanie ewaluacji tych działań, aby ocenić ich wpływ na ubóstwo energetyczne.</p> <p>2.1.1 Cel szczegółowy 2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów Ciepłarnianych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powiązane rodzaje działań (str.32) – wymieniono automatykę do zarządzania budynkami (BMS) oraz modernizację systemów wentylacji i klimatyzacji – należy dopisać również modernizację i optymalizację pracy systemów ogrzewania (nie jest to działanie ograniczone jedynie do wymiany źródła, która jest wspomniana), a także modernizację i optymalizację pracy instalacji ciepłej wody użytkowej. Podobnie w przypadku budynków zakładowych – również niezbędna jest optymalizacja pracy systemu ogrzewania. <p>Wskaźniki (str. 34-35). Jako wskaźnik efektów działań podawane jest roczne zużycie energii pierwotnej, które w żaden sposób nie pokaże realnego zapotrzebowania na energię w danym budynku, a więc też nie będzie można ocenić czy ma wpływ na podniesienie efektywności energetycznej budynku i ubóstwo energetyczne. Powinna być zastosowana jako wskaźnik energia użytkowa/końcowa.</p>	
22	Program ograniczania występowania zjawiska „pustych gniazd”	Gmina Skawina	<p>W ramach zagospodarowania zasobów mieszkaniowych na terenie gmin proponuje się utworzenie programu dedykowanego samorządom w ramach którego otrzymałyby wsparcie na utworzenie w poszczególnych miejscowościach budynków wielolokalowych dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi z częściami dla rozwijania zainteresowań, utrzymania dobrego stanu zdrowia itd. Osoby posiadające duże budynki jednorodzinne samotnie gospodarujące lub w niewielkiej liczbie na dużej powierzchni w wyniku umowy z gminą otrzymują na własność lokal w budynku wielolokalowym o wysokiej efektywności energetycznej w zamian za własność niestermomodernizowanego budynku jednorodzinnego (wraz z ewentualną różnicą w wartości nieruchomości). Przejęta nieruchomość po generalnej termomodernizacji zostaje przeznaczona na lokale socjalne, mieszkania chronione itp.</p>	

23	Rewitalizacja	Fala Renowacji	<p>Nawet, jeśli nie jest to program nakierowany na zwalczanie problemu ubóstwa energetycznego to ma duży potencjał w tej kwestii. Wystarczy w ramach wytycznych programu uwzględnić poprawę charakterystyki energetycznej budynku jako warunek konieczny realizacji programu w przypadku, gdy podejmowane są jakiegokolwiek działania w obrębie budynku. Każde działanie mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynku wpłynie pozytywnie na zdrowie i komfort mieszkańców, a także na redukcję kosztów ogrzewania, ale warto wprowadzić premiowanie głębokich kompleksowych modernizacji, jako tych przynoszących długofalowo najlepsze efekty.</p>	
24	Rewitalizacja	IBS	<p>Wymiar bezpośredniej poprawy warunków życia mieszkańców (np. poprzez większy nacisk na przyłączenia do sieci ciepłowniczej) nie jest w rewitalizacji wystarczająco podkreślany, podobnie jak np. działania podejmowane we współpracy ze spółkami energetycznymi.</p> <p>Po pierwsze, rewitalizacja dotyczy wyłącznie części obszaru gminy (maksymalnie do 20% powierzchni), w większości przypadków jej centralnych terenów i trafia głównie do miast.</p> <p>Po drugie, zakres tematyczny rewitalizacji jedynie częściowo obejmuje działania poprawiające sytuację życiową mieszkańców, np. w zakresie ubóstwa energetycznego. Znaczna część gmin preferuje w projektach rewitalizacyjnych inwestycje pośrednio podnoszące jakość życia mieszkańców (np. rewaloryzacje przestrzeni publicznej, parku czy ocieplenie budynku gminy), zwłaszcza na obszarach wiejskich.</p> <p>Po trzecie, duża część działań rewitalizacyjnych uzależniona jest od środków zewnętrznych, przyznawanych w trybie konkursowym. Jeśli gmina nie otrzyma dofinansowania, rezygnuje z projektu lub ogranicza zakres planowanych przedsięwzięć.</p> <p>Po czwarte, gminy przygotowując programy rewitalizacji, nie wykorzystały szansy na identyfikację osób ubogich energetycznie. Przy okazji „delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji” jest możliwość zebrania danych, które mogą być przydatne w prowadzeniu również innych polityk względem ograniczenia ubóstwa energetycznego.</p> <p>Co więcej, praktyka działań rewitalizacyjnych wskazuje, że brak koordynacji polityk społecznych i infrastrukturalnych może skutkować zagrożeniem ubóstwem energetycznym, np. przy przyznawaniu lokali zastępczych z ogrzewaniem elektrycznym.</p> <p>Po piąte, działalność w zakresie rewitalizacji skupia się na inwestycjach infrastrukturalnych – tymczasem miasto może również prowadzić negocjacje ze spółkami ciepłowniczymi/gazowymi, np. w zakresie taryf lub np. innych działań (dopłat do ogrzewania/ciepłej wody, prowadzenia punktów informacyjno-doradczych). Tego rodzaju działania udało się np. zrealizować w Skawinie. Wskazany zakres działań wydaje się dobrze uzupełniać standardowe działania rewitalizacyjne.</p>	
25	Stop Smog	Fala Renowacji	<p>Program Stop Smog, podobnie jak pozostałe programy dotujące modernizację energetyczną budynków, nie warunkuje wsparcia zasadą ograniczenia zużycia energii, która jest realizowana tylko przez właściwą kolejność prac (najpierw poprawa efektywności energetycznej budynku, potem wymiana źródła ciepła).</p>	

			<p>Tym samym nie wspiera likwidacji ubóstwa energetycznego, ale stwarza warunki do pogłębienia się tego zjawiska. Finansując np. samą wymianę kotłów (a z powodu kosztów, często do tego się sprowadza dofinansowanie) powoduje zagrożenie, że bez redukcji zapotrzebowania na energię wzrosną rachunki na energię przy użytkowaniu kotłów na paliwa niekopalne. Program, mimo zapewnionych funduszy, nie budzi zainteresowania beneficjentów w dostateczny sposób. Powinna nastąpić istotna modyfikacja, aby gminy korzystały z tej możliwości.</p> <p>Podobnie jak w przypadku Programu Czyste Powietrze, zgodnie z obowiązującą legislacją polską i unijną, należałoby do programu wprowadzić obowiązek instalowania urządzeń do automatycznej regulacji temperatury w każdym pomieszczeniu przy każdorazowej wymianie źródła ciepła.</p>	
26	Program Czyste Powietrze	Fala renowacji	<p>Brak promowania efektywności energetycznej w programie w jego obecnym kształcie przyczynia się do wzrostu ubóstwa energetycznego.</p> <p><u>Kompleksowa modernizacja energetyczna</u> (rozumiana jako modernizacja przegród zewnętrznych, systemów technicznych budynku – instalacji ogrzewania, chłodzenia, ciepłej wody użytkowej, oświetlenia, a także wymiana źródła ciepła na efektywne i niskoemisyjne lub podłączenie do systemu ciepłowniczego) <u>powinna być działaniem obowiązkowym w programie „Czyste powietrze” albo w dodatkowym programie komplementarnym do “Czystego powietrza”</u> (propozycja nowego instrumentu na początku tej tabeli).</p> <p>W programie niezbędne jest <u>promowanie kompleksowych rozwiązań</u> (rozumianych jak wyżej). Wskazane jest premiowanie, poprzez zróżnicowaną wysokość dofinansowania, głębokich modernizacji energetycznych – im większa redukcja zużycia energii tym wyższe możliwe do uzyskania wsparcie. Dzięki takiej zachęcie więcej beneficjentów programu podejmie się działań na rzecz redukcji strat energii przez budynek i poprawy efektywności systemów w nim działających co znacznie wpłynie na redukcję kosztów ogrzewania. Potrzeba również edukacji i szerszej informacji skierowanej do potencjalnych beneficjentów programu, na temat korzyści płynących z głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej.</p>	<p>Efektywność energetyczna jest promowana w Programie poprzez działania miękkie o których mowa w komentarzu w wierszu 21.</p> <p>Rozważane jest też wprowadzenie zachęt finansowych dla działań kompleksowych obejmujących wymianę źródła i termomodernizację.</p> <p>Jesteśmy jednak przeciwni wprowadzaniu przymusu termomodernizacji w każdym przypadku, bo drastycznie obniży to zainteresowanie programem.</p> <p>W opinii NFOŚiGW trudne jest prowadzenie w ramach jednego Programu skutecznej walki ze smogiem, z ubóstwem energetycznym oraz na rzecz efektywności energetycznej. W PPCP priorytetem i głównym celem jest poprawa jakości powietrza, dla której najprostszym narzędziem jest jak najszybsza wymiana pozaklasowych źródeł ciepła na paliwo stałe. Celem uzupełniającym w Programie jest poprawa efektywności energetycznej poprzez działania termomodernizacyjne i zastosowanie odnawialnych źródeł energii w budynkach jednorodzinnych.</p> <p>Oczywiście stosowanie kompleksowych rozwiązań jest bardzo wskazane w wielu sytuacjach natomiast w opinii NFOŚiGW konieczne jest zapewnienie elastyczności w Programie oraz zachęcanie czy to do łączenia działań związanych z wymianą źródeł ciepła z termomodernizacją. Takie działania są realizowane (opis w komentarzu w wierszu 21). Należy jednak pamiętać, że każde dodatkowo realizowane działanie w ramach przedsięwzięcia zwiększa jego koszty, w tym koszty wkładu własnego beneficjentów, a zatem nie każdy z nich może być gotowy zrealizować tego typu przedsięwzięcie ze względu na kwestie ekonomiczne. Jest to największym problemem z punktu widzenia osób narażonych na ubóstwo energetyczne, których sytuacja wynika w głównej mierze z aspektów dochodowych.</p> <p>Ponadto efektywność energetyczna jest promowana w obecnym programie poprzez zróżnicowane dofinansowanie do źródeł</p>

			<p>Należy <u>ujednoczyć program z legislacją krajową i europejską</u>, zgodnie z którą każda wymiana źródła ciepła pociąga za sobą obowiązek instalacji urządzeń do automatycznej regulacji temperatury w każdym pomieszczeniu – taki obowiązek powinien zostać wprowadzony również do Programu Czyste Powietrze oraz innych ogólnokrajowych i regionalnych programów wspierających wymianę źródeł ciepła. Instalacja takich urządzeń stanowi ułamek kosztów nowego źródła ciepła, a gwarantuje istotne oszczędności energii, co jest istotne w kontekście zwalczania problemu ubóstwa energetycznego.</p>	<p>ciepła. Najbardziej efektywne pompy ciepła mają wyższą intensywność wsparcia niż np.: kotły na paliwa kopalne.</p> <p>Konieczność montażu urządzeń do automatycznej regulacji temperatury wydaje się zasadna w przypadku przedsięwzięcia związanego z wymianą instalacji centralnego ogrzewania.</p> <p>Wymaganie montażu regulatorów temperatury w każdym pomieszczeniu i w każdym przypadku modernizacji źródła ciepła, w oparciu o te przepisy, może być trudne w egzekwowaniu u beneficjentów Programu „Czyste Powietrze”, którzy mogą się powoływać na zapisy zawarte w § 135 ust. 9 Rozporządzeniu dnia 8 kwietnia 2019 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (tj. Dz.U. 2019 poz. 1065 z późn. zm.):</p> <p>„Wymaganie, o którym mowa w ust. 7, stosuje się w przypadku: 1) możliwości realizacji z technicznego punktu widzenia, w oparciu o opinię sporządzoną przez osobę posiadającą uprawnienia do projektowania w odpowiedniej specjalności, oraz 2) możliwości realizacji z ekonomicznego punktu widzenia, na podstawie porównania początkowych kosztów instalacji urządzenia, które automatycznie reguluje temperaturę, ze spodziewanymi oszczędnościami kosztów energii, wynikającymi z instalacji tych urządzeń, gdzie okres zwrotu z inwestycji jest nie dłuższy niż 5 lat.”</p> <p>Analiza zasadności takiego wymagania nastąpi w ramach przeglądu zasad programu planowanego na 2022 r.</p>
			<p>Urealnienie kwoty dotacji wobec rynkowych kosztów modernizacji energetycznej budynków (w tym znaczące podwyższenie kwot dla termomodernizacji).</p>	<p>W obecnej wersji Programu, prace termomodernizacyjne są dofinansowane, w zależności od grupy dochodowej beneficjenta, na poziomie 30% i 60% kosztów kwalifikowanych. Na początku 2022 r. wejdzie w życie komponent Programu dla najuboższych, gdzie intensywność dofinansowania sięgnie 90%. Określone w programie maksymalne poziomy dotacji będą w najbliższym czasie podnoszone ze względu na znaczący wzrost cen urządzeń i materiałów.</p>
			<p>Wprowadzenie systemu kontroli efektów, np. uproszczonego audytu energetycznego (w przypadku realizacji działań zwiększających efektywność energetycznych) lub świadectwa przed i po pracach renowacyjnych jako warunek konieczny; audyt/świadectwo objęte dotacją 100% wg. ustalonego licznika (lub bon). Audyt energetyczny mógłby być przeprowadzany przez gminnego audytora energetycznego.</p>	<p>Określenie optymalnego zakresu prac w celu zapewnienia efektywności energetycznej budynku jest najbardziej wiarygodne na podstawie audytu energetycznego. Należy mieć jednak na uwadze skalę programu Czyste Powietrze oraz rodzaj beneficjenta jakim jest osoba fizyczna.</p> <p>W PPCP składanych jest nawet 4-5 tys. wniosków tygodniowo. Przy takiej liczbie budynków, wprowadzenie obowiązkowej oceny energetycznej wydaje się niewykonalne, ze względu na</p>

				<p>konieczność zaangażowania audytorów z odpowiednimi kwalifikacjami, a także dodatkowych zasobów i czasu ze strony WFOŚiGW do weryfikacji audytów. Poważnie wydłużyłoby to oczekiwanie na przyznanie dotacji i następnie jej rozliczenie. Dodatkowo spowodowałoby to wzrost kosztów przedsięwzięć i obsługi programu.</p> <p>Należy zaznaczyć także, że obecnie audyt energetyczny wykonywany jest w przypadku zaledwie 2% składanych wniosków, pomimo tego, że w ramach PPCP można uzyskać do 100% kosztów poniesionych na realizację audytu energetycznego pod warunkiem zrealizowania jednego z wariantów prac wynikających z tego audytu. Świadectwa efektywności energetycznej w naszej opinii nie są wystarczająco wiarygodnym dokumentem do określania pożądanego zakresu przedsięwzięcia.</p>
			Możliwość łączenia jednego programu dotacyjnego z innymi istniejącymi programami (lub nowymi) z zachowaniem zasady, że najpierw należy zredukować zużycie energii, a następnie wymieniać jej źródła (pozwała to dobrać odpowiednie urządzenie unikając jego przewymiarowania i dodatkowych kosztów oraz zapewniając efektywną eksploatację).	PPCP nie wyklucza możliwości pozyskania dofinansowania z innego źródła, z tym, że łączna kwota dofinansowania na przedsięwzięcie nie może przekroczyć 100% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.
			Usprawnienie systemu obsługi dotacji w celu skrócenia czasu oczekiwania na weryfikację wniosku i wypłatę środków.	PPCP ma masowy charakter – kilkaset tysięcy rocznie stosunkowo małych przedsięwzięć wdrażanych przez osoby fizyczne. Tempo wdrażania Programu jest stale monitorowane. Podejmowane są działania związane z zastosowaniem pewnych uproszczeń, np. poprzez uproszczenie procesu aplikowania o środki, zaangażowanie gmin i banków komercyjnie we wdrażanie Programu.
			Włączanie firm wykonawczych w mechanizm dotacji jako sposób premiowania wychodzenia z szarej strefy.	Większe zaangażowanie firm wykonawczych wiązałoby się z koniecznością ich weryfikacji i regularnej oceny ich działalności
			Wprowadzenie uproszczonego mechanizmu dotacji celowej, związanej jednoznacznie z podniesieniem efektywności energetycznej budynku (redukcją zapotrzebowania na energię użytkową). Wprowadzenie możliwości łączenia celowej dotacji renowacyjnej z innymi programami wraz z mechanizmem promującym łączenie programów. Obecnie program Mój Prąd posiada takie komponenty: dotacja jest celowa, obejmuje ograniczony zakres jasno zdefiniowanych prac, produktów i systemów; mechanizm umożliwia łączenie jej z innymi dotacjami i ulgami; łączenie z wykonywaniem innych prac renowacyjnych jest dodatkowo premiowane.	W PPCP dotacja również obejmuje ograniczony zakres jasno zdefiniowanych przedsięwzięć i ich zakresu – każde z przedsięwzięć, na które można uzyskać dofinansowanie zostało zamieszczone w Załączniku 2 i 2a do Programu i dla każdego z nich przedstawiono maksymalną intensywność dofinansowania (w %) oraz maksymalną kwotę dotacji. Mechanizm umożliwia łączenie dofinansowania z innymi dotacjami (więcej powyżej) oraz ulgą termomodernizacyjną.
			Wypłacanie środków w oparciu o umowę na realizację, a nie po zakończeniu inwestycji, aby zlikwidować barierę wejścia w program.	Wypłacanie środków przed zrealizowaniem przedsięwzięcia wiąże się z koniecznością ich zabezpieczenia, co w przypadku osób o niższych dochodach może być trudne. Osoby posiadające

				<p>zdolność kredytową mogą skorzystać z dotacji na częściowa spłatę kredytu w ramach „ścieżki bankowej” Programu.</p> <p>W Części 3 Programu dla osób najuboższych planowane jest stworzenie mechanizmu prefinansowania przedsięwzięcia.</p>
			<p>Wprowadzenie bonów modernizacyjnych, wydawanych za pośrednictwem banków.</p> <p>Brak danych, w jakim stopniu ten instrument oddziałuje na zjawisko ubóstwa energetycznego. Podawana liczba wymienionych kotłów i przeprowadzonych termomodernizacji nie ma odniesienia do ubóstwa.</p>	<p>PPCP nie jest programem dedykowanym osobom narażonym na problem ubóstwa energetycznego, dlatego nie obejmuje wskaźników dot. wpływu na redukcję ubóstwa energetycznego. Program może jedynie uzupełniać działania na rzecz redukcji ubóstwa energetycznego, docierając do osób narażonych bądź objętych tych problemem.</p>
27	Program czyste Powietrze	Gmina Skawina	<p>Umożliwienie udzielania pożyczek i dotacji w ramach programu przez gminy jako operatorów programu z zastrzeżeniem że te zobowiązania nie wchodziłyby w dług gminy. Dodatkowo warto wprowadzić możliwość wypłaty przez gminę środków finansowych bezpośrednio wykonawcy na podstawie umowy trójstronnej (zgodnie z przygotowanym wzorem). Mieszkańcy mają barierę przed zaciąganiem kredytów w instytucjach kredytowych.</p>	<p>NFOŚiGW podejmował próby zmian legislacyjnych wyłączających pożyczki z Funduszu z zadłużenia gminy, jednak nie odniosły one skutku.</p>
			<p>Zaproponowany przez „Fala renowacji” propozycja bonu modernizacyjnego jest wyśmienita. Taki bon mógłby opierać się na ponoszonych kosztach na poziomie efektów. Rozliczanie efektów a nie kosztów powoduje wyższą efektywność finansowania. Bon modernizacyjny mógłby być udzielany na podstawie certyfikatu energetycznego przed modernizacją i po modernizacji – oczywiście przy bardzo silnym instrumencie kontroli – certyfikaty lub audyty energetyczne powinny podlegać weryfikacji przez podmiot udzielający bon a odpowiedzialność rana finansowa audytora musiałaby odstraszać manipulowanie przy danych źródłowych. Bon o wartości 1 000 zł za każde ograniczeni Ep = 10 kWh/m2/rok. Proces rozliczania nie musiałby się wiązać z analizą dużej ilości dokumentów i wzywaniem o braki załączników / rozbieżności itd.</p>	
			<p>W zakresie współpracy z przedsiębiorstwami spotkaliśmy się z wykonawcami którzy nieporadnej mieszkance pomogli w wypełnieniu wniosku do programu Czyste Powietrze, zawarli z nią umowę wstępną również na realizację inwestycji jednakże wykorzystując nieporadność mieszkanki i zastosowali nierynkowe stawki w zakresie kosztów wymiany kotła i modernizacji c.o. (prawie dwukrotnie zawyżyli koszty) dlatego bardzo ostrożnie podchodzimy do włączenia grupy mającej interes finansowy (gospodarczy) w dystrybucję środków publicznych dla osób ubogich energetycznie i najczęściej bardzo nieporadnych, ufnych.</p>	<p>Dostrzegamy ryzyko włączenia po stronie operatorów programu firm komercyjnych</p>
28	Program Czyste powietrze	IBS	<p>Należy dążyć do całkowitego finansowania inwestycji w termomodernizację i wymianę źródła ciepła w gospodarstwach domowych o najniższych dochodach w ramach programu Czyste powietrze.</p> <p>W prowadzonych przez Instytut Badań Strukturalnych badaniach większość ubogich energetycznie gospodarstw domowych przyznaje, że zna program Czyste Powietrze. Dotychczas wskazywanymi barierami przystąpienia do programu najczęściej były kryterium wkładu własnego oraz konieczność refinansowania inwestycji. Również wysoki stopień biurokratyzacji i skomplikowanie procesu składania i rozpatrywania wniosków jest barierą do uczestnictwa w programie.</p>	<p>W obecnej wersji Programu, prace termomodernizacyjne są dofinansowane, w zależności od grupy dochodowej beneficjenta, na poziomie 30% i 60% kosztów kwalifikowanych. Na początku 2022 r. wejdzie w życie komponent Programu dla najuboższych, gdzie intensywność dofinansowania sięgnie 90%. Określone limity kwotowe dotacji będą w najbliższym czasie podnoszone ze względu na znaczący wzrost cen urządzeń i materiałów.</p>

			System jest cały czas uszczelniany – aktywnie włączane są m.in. banki oraz samorządy, co należy ocenić jako krok w dobrym kierunku.	Trwają też prace nad udzielaniem pożyczek gminom na uzupełnienie wkładu finansowego beneficjentom. Już teraz dofinansowania z różnych źródeł mogą być łączone do wysokości 100% kosztów kwalifikowanych
--	--	--	---	---